

Kracht van meiden!

KRACHT van meiden!

Meidenwerk als specifieke methodiek van het jongerenwerk

Cynthia Boomkens • Evelien Rauwerdink-Nijland • Hannah van der Grient
Karin van Trijp • Judith Metz

Kracht van meiden!

Meidenwerk als specifieke methodiek van het jongerenwerk

Cynthia Boomkens, Evelien Rauwerdink-Nijland, Hannah van der Grient, Karin van Trijp, Judith Metz

ISBN 978 90 8850 824 0

NUR 740

© 2018 B.V. Uitgeverij SWP Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16B Auteurswet 1912 j° het Besluit van 20 juni 1974, *Stbl.* 351, zoals gewijzigd bij het besluit van 23 augustus 1985, *Stbl.* 471 en artikel 17 Auteurswet 1912, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet 1912) dient men zich te wenden tot Uitgeverij SWP (Postbus 12010, 1100 AA Amsterdam-Zuidoost).

Inhoud

Voorwoord	8
Inleiding	10
De methodiek in vogelvlucht	15
Deel 1	19
1 Meiden	20
1.1 Doelgroep: meiden in kwetsbare situaties	20
1.2 Jong zijn	21
1.3 Vriendschappen van meiden	23
1.4 Identiteitsontwikkeling	24
1.5 Ontwikkeling van de hersenen	25
1.6 Sociaal-emotionele ontwikkeling	25
1.7 Seksuele ontwikkeling	26
1.8 Burgerschapsvorming	28
1.9 Ontwikkelingstaken	30
2 Doel en werking van de methodiek	33
2.1 Doel meidenwerk	33
2.2 Werking van het meidenwerk	35
3 Methodisch werken in het meidenwerk	40
3.1 Eigen(aardige) professionaliteit jongerenwerk	40
3.2 Specifieke methodiek meidenwerk	42
3.3 Methodische principes	43
3.4 Groepsgerichte en individuele begeleiding	45
3.5 Samenwerken met de omgeving	46

4	De negen methodische principes van het meidenwerk	49
4.1	Veiligheid	49
4.2	Betekenisrelatie	52
4.3	Kennen	53
4.4	Aansluiten bij de behoeften	55
4.5	Grenzen	57
4.6	Praten	59
4.7	Positief bekrachtigen	61
4.8	Vergroten van de leefwereld	63
4.9	Werken met de omgeving	65
5	Randvoorwaarden voor het meidenwerk	73
5.1	Een veilige en aantrekkelijke plek	73
5.2	Budget voor materialen, activiteiten en faciliteiten	74
5.3	Smartphone en toegang tot sociale media	74
5.4	Tijd	74
5.5	Deskundige meidenwerkers	75
5.6	Samenwerking	76
Deel 2		79
6	Onderbouwing van de methodiek	80
6.1	Doel van de methodiek: agency	80
6.2	Werking van de methodiek: empowerment	83
6.3	Beïnvloeding van het proces van zelfversterking	88
Deel 3		91
7	Instrument 'verwerven van eigenaarschap over het eigen leven'	93
8	Benutten van de meidengroep	95
8A	Leidraad 'benutten van de meidengroep'	95
8B	Werkblad 'leidraad meidengroep'	104
8C	Werkvorm 'de meidenreis'	106

9 Samenwerken met de familie	111
9A Leidraad 'samenwerken met de familie'	111
9B Werkblad 'leidraad familie'	119
9C Werkvorm 'de familieboom'	121
10 Samenwerken met het netwerk	128
10A Leidraad 'samenwerken met het netwerk'	128
10B Werkblad 'leidraad netwerk'	138
10C Werkvorm 'makers en brekers in je netwerk'	140
Bijlagen	145
Logboek	146
Thermometer	148
Verantwoording	149
Literatuur	157

Voorwoord

Sinds 2001 werk ik als meidenwerker voor Combiwel in de Diamantbuurt in Amsterdam. Als meidenwerker zie ik dagelijks hoe belangrijk een veilige plek is voor meiden. Door er te zijn voor meiden, veel te praten in de meidengroepen, te werken aan talentontwikkeling en meiden individueel te ondersteunen, leer ik de meiden kennen. Vaak ben ik als meidenwerker degene die meiden jarenlang kent en hun daardoor een plek kan bieden waar zij terugkomen. Wanneer het vertrouwen er is en zij zich gehoord en gezien voelen, dan wordt zichtbaar dat meiden zeker behoefte hebben aan een plek en vragen hebben over bijvoorbeeld liefde en seksualiteit, vriendschap, pesten of over sociale media. Er zijn ook situaties waar de meiden zwaardere problemen hebben, zoals bij huiselijk geweld, weglopen, uitval op school of psychische stoornissen. Belangrijk is dan dat meiden bij een meidenwerker een veilige plek vinden om steun te zoeken. Ik ken de buurt, de familie en het netwerk en werk er met al deze partijen samen aan dat de meiden zo veilig en zelfstandig mogelijk opgroeien. Het meidenwerk zet in op participatie en weerbaarheid van de meiden en wanneer nodig (onder)steunen we meiden naar passende hulpverlening in het traject.

Wat ik mooi vind aan het werk, is wanneer ik zie dat meiden tot meer in staat zijn dan ze zelf dachten, als ze zaken durven te bespreken die ze aan niemand anders durven te vertellen, ontdekken waar zij goed in zijn, hun leven op orde krijgen ondanks tegenslagen of een voorbeeld worden voor anderen.

Als enige en beginnend meidenwerker in het jongerenwerkteam ging ik in 2001 op zoek naar handvatten om mijn werk goed te doen. Ik bezocht de bibliotheek van het Stedelijk Jongerenwerk Amsterdam om literatuur te zoeken over meidenwerk. Tot mijn verbazing kon ik niets vinden, op een oud handboekje *Meer met meiden* uit 1991 na. Een boekje over werkvormen met meiden. Om meer te leren en praktijkervaringen uit te wisselen, nam ik in die tijd deel aan het Stedelijk Meidenwerk Overleg. Tijdens dit overleg hoorde ik regelmatig dat meidenwerk op andere plekken in de stad ophielden te bestaan, omdat gezegd werd dat er onder meiden geen behoefte aan bleek te zijn. Het belang van meidenwerk werd niet erkend door opdrachtgevers of de eigen organisatie. Reden: jongens zijn vaak zichtbaar op straat en veroorzaken meer overlast. Het raakte mij dat er zo weinig aandacht voor meiden was binnen het jongerenwerk. Juist omdat ik in mijn eigen praktijk zag hoe groot de behoefte was aan seksespecifieke activiteiten voor meiden.

Mijn ervaringen tijdens het Stedelijk Meidenwerk Overleg hebben mij extra gemotiveerd om het meidenwerk op de kaart te zetten. Toen het lectoraat Youth Spot (Hogeschool van Amsterdam) in 2011 met Combiwel in contact kwam, ben ik mij gaan inzetten om mee te werken aan onderzoek naar meidenwerk. In de masterclasses zijn de meidenwerkers vanuit acht jongerenwerkorganisaties door het hele land samen met onderzoekers van de Hogeschool van Amsterdam aan de slag gegaan om de methodiek van het meidenwerk te ontwikkelen. Wij hadden discussies met elkaar over de methodiek, motiveerden 393 van onze meiden om een flinke enquête in te vullen, gingen in onze meidengroepen aan de slag met verschillende werkvormen en lieten onze meiden meedoen aan meidenpanels. Ondanks de pittige vragenlijst waren meiden bereid mee te doen, om zo iets te betekenen voor het meidenwerk en de volgende generatie meiden.

Uitkomst van de meerjarige samenwerking is dit mooie boek. Vanuit het wetenschappelijk onderzoek legt dit boek een sterke basis voor het hedendaagse meidenwerk. Het geeft meidenwerkers een gemeenschappelijke basis en houvast voor de uitvoering van ons werk. Een houvast dat ik zo miste toen ik als meidenwerker begon. Daarnaast helpt deze onderbouwing om opdrachtgevers en partners duidelijk te maken wat ons werk inhoudt en wat de bijdrage ervan is aan de ontwikkeling van meiden. Zo hoeven meidenwerkers in de toekomst hopelijk minder te vechten voor hun bestaan.

Mijn wens is dat er meidenwerk is voor alle meiden in Nederland die hieraan behoefte hebben. In Amsterdam is de afspraak dat binnen het jongerenwerk 30 procent van de jongeren die zij bereiken meiden moeten zijn. Het lijkt mij niet meer dan normaal om daar 50 procent van te maken. Ik hoop dat dit boek meidenwerkers ondersteunt bij een succesvolle uitvoering van het prachtige vak meidenwerk en wens iedereen veel plezier met lezen.

Linda Ruiter

Meidenwerker bij Combiwel

Inleiding

Eva is 13 jaar en zit op het vmbo. Ze gaat graag naar school en is druk met haar huiswerk. Haar ouders werken hard om te kunnen rondkomen. Eva zorgt daarom na school voor haar broertjes en zusje. Daardoor heeft ze nauwelijks vrije tijd en weinig vriendinnen. Via haar mentor is ze in contact gekomen met het meidenwerk. Ze gaat sinds kort één keer per week naar de Meidenclub, waar ze deelneemt aan leuke activiteiten. Ze heeft daar vriendinnen ontmoet waarmee ze lol maakt en praat over zaken die hen aangaan.

Dunya (16 jaar) heeft een naaktfoto van zichzelf naar haar vriendje gestuurd. Hij heeft de foto vervolgens verspreid onder zijn vrienden. Dunya durft niet meer naar school en is bang voor de reactie van haar ouders en broer als ze het hun vertelt. Meidenwerker Naomi heeft via de meiden uit de meidengroep gehoord over wat Dunya is overkomen en ze nodigt haar uit voor een gesprek in haar kantoor.

Wat is meidenwerk?

Meidenwerkers, zoals Naomi, begeleiden en ondersteunen meisjes en jonge vrouwen bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij als volwassenen zelf vorm kunnen geven aan hun leven als deel van de samenleving (De Boer & Metz, 2012). Het meidenwerk kent een divers aanbod van activiteiten, onderwerpen en voorzieningen. Er zijn activiteiten voor groepen meiden, zoals kookclubs, een voorlichting of mode maken. Dit type activiteiten biedt meiden een plek om elkaar te ontmoeten, te ontspannen, te oefenen en te leren. Naar behoefte begeleiden meidenwerkers de meiden ook individueel. Ze geven meiden informatie en advies, praktische hulp of begeleiding bij het oplossen van problemen en het ontwikkelen van hun talenten. In de uitvoering werken meidenwerkers waar mogelijk samen met familie, school, wijkteams, hulpverlening en politie.

Het meidenwerk is een specifieke methodiek van het jongerenwerk, een van de beroepen van het sociaal werk. Verschillende jongerenwerkorganisaties in grote steden, middelgrote gemeenten en dorpen voeren meidenwerk uit in jongerencentra, op scholen of bijvoorbeeld in een mobiele bus. Het geslacht van de jongeren (vrouw-zijn) vormt als sociale categorie het uitgangspunt van het meidenwerk. Juist op momenten dat kwetsbaarheid van meiden voortkomt uit anders-zijn in vergelijking met jongens, is het zinvol om het vrouw-zijn als sociale categorie als uitgangspunt te nemen.

De doelgroep van het meidenwerk wordt gevormd door meiden van 10 tot 23 jaar in kwetsbare situaties. Deze leeftijdsgroep maakt de stap van kind naar volwassenheid. Hoe beter meiden zich in deze periode weten te ontwikkelen, hoe kleiner de kans dat zij later als volwassenen een beroep hoeven te doen op professionele steunstructuren.

Het meidenwerk bevindt zich als onderdeel van het jongerenwerk in het derde opvoed domein (de vrije tijd). Dit domein kent in vergelijking met het eerste domein (de thuissituatie) en het tweede domein (school en werk) een aparte pedagogische aanpak (Metz, 2011). Jongerenwerkers werken aan de persoonlijke ontwikkeling van jongeren en het versterken van hun participatie op alle niveaus van de samenleving. De leefwereld van jongeren is het vertrekpunt van de begeleiding. Kenmerkend voor het jongerenwerk is de aandacht voor de brede, positieve en langdurige ontwikkeling van jongeren. Jongerenwerkers werken dus ontwikkelingsgericht (Metz, 2013).

Meidenwerk kent een lange traditie

Meidenwerk is een meer dan honderd jaar oude werkwijze. Al voor de Tweede Wereldoorlog bestonden er gescheiden activiteiten voor jongens en meiden. Doel van de meidenactiviteiten was toen om meiden voor te bereiden op hun toekomstige taak als huisvrouw en moeder. Na de Tweede Wereldoorlog werden het meidenwerk en het jongenswerk samengevoegd tot het jongerenwerk. Onder invloed van de stijging van het aantal vrouwelijke arbeiders én de tweede feministische golf, kwam er eind jaren zeventig meer aandacht voor de achtergestelde positie van meiden in het jongerenwerk (Gemmeke e.a., 2011). Zo werden er bijeenkomsten georganiseerd voor alleen meiden, waardoor het meidenwerk op de kaart werd gezet (Metz, 2011). Het meidenwerk was in eerste instantie gericht op vrijetijdsbesteding en vervolgens meer op het ontwikkelen van maatschappelijke zelfstandigheid van meiden (Gemmeke e.a., 2011).

Waarom aparte aandacht voor meiden?

Specifieke aandacht voor meiden is nodig binnen het jongerenwerk. Hiervoor zijn vier belangrijke redenen te noemen.

In de eerste plaats verloopt de adolescentiefase voor jongens en meiden verschillend. Zo gaan meiden eerder puberen en rijpen hun hersenen eerder (Peper & Crone, 2015).

Ten tweede worden meiden geconfronteerd met tegenstrijdigheden in rolverwachtingen vanuit hun gezin of de cultuur waarin zij opgroeien en de normen in de Nederlandse samenleving (Isaacs, 2013). Zo kunnen ouders van hun dochter verwachten dat ze jong trouwt en moeder wordt, terwijl hetzelfde meisje vanuit de samenleving wordt aangemoedigd om te studeren en te werken. Vooral bij meiden met een laag opleidingsniveau en een migratieachtergrond kunnen deze tegenstrijdige rolverwachtingen invloed hebben op hun identiteitsontwikkeling.

Een derde reden waarom aparte aandacht voor meiden nodig is, is dat meiden op een aantal punten kwetsbaarder zijn dan jongens. Zo blijft de positie van vrouwen op de arbeidsmarkt nog altijd achter ten opzichte van die van mannen en hebben meisjes vaker te maken met seksueel grensoverschrijdend gedrag en huiselijk geweld (Rutgers, 2017; Merens & Brakel, 2014). Ook weten we dat meiden, in tegenstelling tot jongens, vaker kampen met internaliserende problematieken (naar binnen gerichte emoties, zoals een eetstoornis of een depressie) dan externaliserend probleemgedrag (naar buiten gerichte emoties, zoals vandalisme op straat, slaan, schelden). Omdat meiden met dit soort problemen zich vaker terugtrekken, worden hun problemen vaak onnodig laat of soms zelfs te laat ontdekt (Dorsseleer e.a., 2007).

De laatste reden voor specifieke aandacht voor meiden is dat meiden ondervertegenwoordigd zijn in het jongerenwerk. Ongeveer 35 procent van de jongeren die gebruikmaken van het jongerenwerk is meisje.¹ Zonder seksespecifiek aanbod zal het percentage meiden binnen het jongerenwerk naar verwachting afnemen (Zuurmond, Geary & Ross, 2012).

¹ Uit het lopende onderzoek *Kracht van jongeren(werk). Effectonderzoek naar de bijdrage van het jongerenwerk aan de transitiedoelen*. Dit blijkt uit een nulmeting onder 1616 jongeren bij 11 jongerenwerkgroepen uit het hele land.

Handboek over meidenwerk

In dit handboek beschrijven we de methodiek *Kracht van meiden!* als seksespecifieke methodiek van het jongerenwerk. Om dit handboek te kunnen schrijven, heeft een team van onderzoekers, meidenwerkers, meiden, docenten, studenten en managers gedurende zeven jaar onderzoek gedaan naar het meidenwerk (zie ook de verantwoording achter in dit boek). Het resultaat is een handboek vol handelingskennis en praktijkvoorbeelden, onderbouwd met wetenschappelijk praktijkgericht onderzoek.

Wij hebben dit handboek geschreven voor studenten en (beginnende) professionals die zich in hun studie of werk richten op de begeleiding van meiden. Het kan gebruikt worden als studieboek in de (mbo- en hbo-)sociaal-werk-opleidingen en voor bijscholing. Verder kan het inspiratie bieden voor beleidsmakers, docenten, trainers, onderzoekers en vrijwilligers die zich bezighouden met meidenwerk.

Voor de aanduiding van de professional is gekozen voor 'meidenwerker'. Onder een meidenwerker verstaan we alle jongerenwerkers die met groepen of individuele meiden werken. Ook gebruiken we de vrouwelijke vorm, hoewel meidenwerkers ook mannen kunnen zijn. Iedereen wordt daarom uitgenodigd om op de plaats waar 'zij' staat ook 'hij' te lezen. We gebruiken de term 'meiden' wanneer we spreken over de meisjes en jonge vrouwen die deelnemen aan het meidenwerk.

Opbouw van het handboek

Na deze inleiding presenteren we de methodiek *Kracht van meiden!* in vogelvlucht. Daarna volgen er drie delen.

In *deel 1* wordt de methodiek beschreven, evenals de wijze waarop professionals meidenwerk in de praktijk kunnen inzetten. We beginnen in hoofdstuk 1 met een verkenning van de doelgroep: de meiden. Inzicht in de leefwereld van meiden is nodig om te kunnen afwegen voor wie meidenwerk zinvol is en met welke kwetsbaarheden meidenwerkers rekening dienen te houden. Hoofdstuk 2 gaat over het doel en de werking van de methodiek. In hoofdstuk 3 lichten we toe wat er kenmerkend is aan het methodisch werken van meidenwerkers, zoals de professionaliteit van het meidenwerk, het werken met groepen of individuen en het samenwerken met de omgeving. Hoofdstuk 4 omvat een beschrijving van de negen methodische principes die ten grondslag liggen aan het methodisch handelen van de meidenwerkers in contact met de doelgroep. Tot slot komen in hoofdstuk 5 de randvoorwaarden voor het goed toepassen van meidenwerk aan bod. Deel 1 van het handboek is verrijkt met praktijkvoorbeelden en

opdrachten om zo de informatie uit de hoofdstukken toepasbaar te maken voor de praktijk van het meidenwerk.

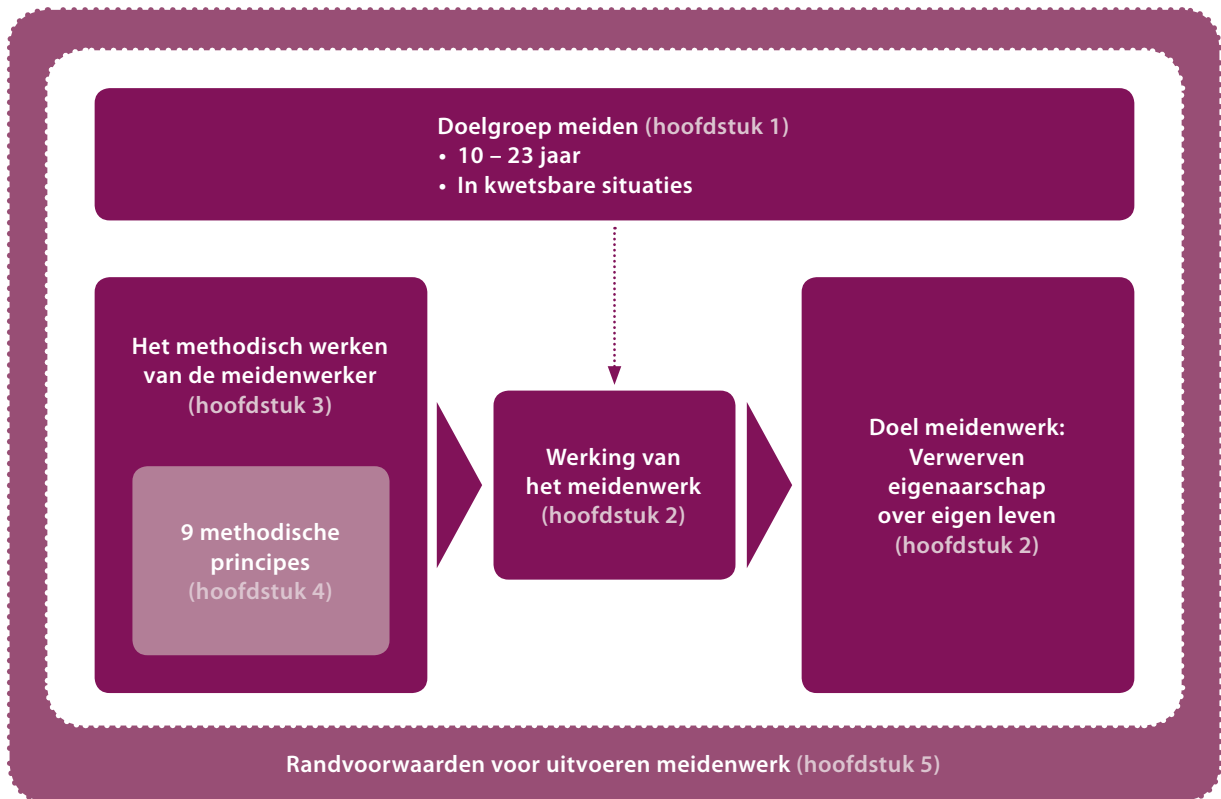
Deel 2 is bedoeld voor lezers die behoefte hebben aan inhoudelijke verdieping. Dit deel betreft de wetenschappelijke onderbouwing van de methodiek op basis van een theoretische verdieping en analyse van empirische data verzameld via praktijkgericht onderzoek.

Deel 3 omvat tot slot enig praktisch materiaal: het instrument 'verwerven van eigenaarschap over het eigen leven', methodische leidraden, werkvormen en werkbladen.

De instrumenten die horen bij de werkvormen in deel 3 zijn te downloaden via www.swpbook.com/2075

De methodiek in vogelvlucht

Op deze vier pagina's presenteren we in vogelvlucht de methodiek *Kracht van meiden!* We gaan kort in op de doelgroep, het doel, de werking en kenmerken van het methodisch werken (zie ook figuur 1). In de navolgende hoofdstukken worden deze elementen in detail uitgewerkt.

Figuur 1: Methodiek Kracht van meiden!

Voor welke meiden is het meidenwerk bedoeld?

De doelgroep van het meidenwerk zijn meiden tussen de 10 en 23 jaar die opgroeien in kwetsbare situaties waarbij het geslacht vrouw-zijn, dat wil zeggen het anders-zijn in vergelijking met jongens, van invloed is op hun kwetsbaarheid en het proces van volwassen worden. Onder kwetsbare situaties worden gebeurtenissen, omstandigheden of eigenschappen verstaan waardoor meiden een grotere kans kunnen hebben op problemen in hun ontwikkeling. De meiden bevinden zich in de levensfase van het jong zijn, waarin zij hun eigen identiteit vormen, hun toekomstmogelijkheden verkennen en zich ontwikkelen tot volwassen vrouwen. De doelgroep van het meidenwerk heeft door hun kwetsbare posities een steuntje in de rug nodig in dit proces van volwassen worden. Het zijn bijvoorbeeld meiden die kampen met een negatief zelfbeeld, problemen hebben op school, opgroeien met een beperking, opgroeien in een stressvolle of complexe thuissituatie, leven in een sociaal isolement of veel op straat hangen.

In hoofdstuk 1 werken we uit wie de doelgroep is van het meidenwerk en welke ontwikkelingen zij doormaken in de fase van jong zijn.

Wat is het doel van meidenwerk?

Het doel van het meidenwerk is meiden te ondersteunen bij hun identiteitsontwikkeling, zodat zij leren om zelf vorm te geven aan hun eigen leven als deel van de samenleving (De Boer & Metz, 2014). Het zelf vormgeven aan het eigen leven in relatie tot de verwachtingen van de omgeving kunnen we theoretisch koppelen aan *agency* oftewel 'eigenaarschap over het eigen leven'. Eigenaarschap over het eigen leven is 'het vermogen van mensen om zelf vorm te geven aan het eigen leven, in relatie tot hun waarden en in afstemming met hun context' (Boomkens & Metz, 2015). Werkelijk zelf goed vorm kunnen geven aan het eigen leven heeft vier kenmerken (Bandura, 2006): intentie hebben, vooruitdenken, handelen en terugkijken.

In hoofdstuk 2 werken we deze kenmerken verder uit. Deel 2 bevat de wetenschappelijk onderbouwing van de mate waarin het meidenwerk het doel in de praktijk realiseert.

Hoe werkt het meidenwerk?

Het meidenwerk werkt door empowerment. Empowerment is een proces van zelfversterking dat bestaat uit drie componenten: persoonlijke controle, kritisch bewustzijn en participeren. Door de persoonlijke controle en het kritisch bewustzijn van meiden te versterken en meiden de mogelijkheid te bieden om te participeren, is het meidenwerk een plek waar meiden de vier kenmerken van eigenaarschap over het eigen leven (verder) kunnen ontwikkelen.

In hoofdstuk 2 gaan we in op hoe empowerment bijdraagt aan het doel van meidenwerk. In deel 2 van dit boek is de theoretische onderbouwing van dit proces opgenomen.

Waaruit bestaat het methodisch werken van meidenwerkers?

Meidenwerkers stimuleren empowerment door methodisch te werken. Zij hebben een specifieke manier van werken waarmee zij het proces van zelfversterking faciliteren en zo de doelen van het meidenwerk beogen te realiseren. Het methodisch werken van meidenwerkers heeft de volgende kenmerken:

- 1 Zij hanteren in contact met meiden een open benaderingswijze. Ze volgen dus geen vaststaand stappenplan van a naar b.
- 2 Zij werken zowel met groepen als met individuen.
- 3 Zij werken samen met de omgeving van meiden, zoals familie en het bredere netwerk. Deze samenwerking is wenselijk wanneer de meidenwerker denkt dat dit positief zal bijdragen aan eigenaarschap over het eigen leven van meiden.

In hoofdstuk 3 is meer te lezen over wat kenmerkend is voor het methodisch werken van meidenwerkers.

Wat doen meidenwerkers in het contact met meiden?

In het contact met meiden zetten meidenwerkers negen methodische principes in. Deze principes geven inhoudelijk richting (houvast) aan het methodisch werken in contact met meiden (en hun omgeving) en zijn geldig voor de diversiteit aan werkvormen, individueel en groepsgericht werken en contexten in het meidenwerk (Metz & Sonneveld, 2012).

De negen methodische principes van het meidenwerk zijn:

- 1 veiligheid
- 2 betekenisrelatie
- 3 kennen
- 4 aansluiten bij de behoeften
- 5 grenzen
- 6 praten
- 7 positief bekrachtigen
- 8 vergroten van de leefwereld
- 9 werken met de omgeving

In hoofdstuk 4 werken wij deze principes in detail uit. Wat houden de principes in? Waarom zijn ze van belang in het contact met meiden? En hoe kun je deze principes toepassen?

Welke randvoorwaarden zijn er voor het uitvoeren van meidenwerk?

Tot slot zijn er zes randvoorwaarden voor een goede uitvoering van meidenwerk:

- 1 Een veilige en aantrekkelijke plek. Locatie moet bereikbaar zijn voor meiden en aanvoelen als 'eigen' plek voor de meiden.
- 2 Beschikking over een budget. Meidenwerkactiviteiten zijn kostbaar.
- 3 Beschikking over een smartphone en toegang tot verschillende sociale media waarvan de meiden veel gebruikmaken.
- 4 Tijd is nodig om meiden goed te leren kennen, om een relatie met hen op te bouwen en om aan groepsbinding te werken.
- 5 Deskundige meidenwerkers voor een professionele uitvoering van het meidenwerk.
- 6 Samenwerking met informele partners (zoals familie, de buurt) én formele partners (zoals hulpverlening of politie).

In hoofdstuk 5 is meer te lezen over deze randvoorwaarden.

DEEL 1

1

Meiden

De doelgroep van het meidenwerk zijn meiden tussen de 10 en 23 jaar die opgroeien in kwetsbare situaties waarbij het vrouw-zijn, van invloed is op hun kwetsbaarheid en het proces van volwassen worden. In dit hoofdstuk bespreken we hoe dat proces van volwassen worden voor meiden verloopt en wat daarin verschillend is met jongens. Aan de orde komen: de levensfase jong-zijn, opgroeien in kwetsbaarheid, de identiteitsontwikkeling, de hersen-, sociaal-emotionele en seksuele ontwikkeling, de burgerschapsvorming en de ontwikkelingstaken van meiden.

1.1 Doelgroep: meiden in kwetsbare situaties

De doelgroep van het meidenwerk zijn meiden tussen de 10 en 23 jaar die opgroeien in kwetsbare situaties waarbij het geslacht vrouw-zijn, dat wil zeggen het anders-zijn in vergelijking met jongens, van invloed is op hun kwetsbaarheid en het proces van volwassen worden. Sommige organisaties bereiken oudere meiden (tot 27 jaar). De leeftijdsgrens hangt af van het ontwikkelingsvraagstuk van de meiden, de beschikbaarheid van alternatieve voorzieningen, het aanbod van de organisatie en de opdracht vanuit de gemeente. Onder kwetsbare situaties worden gebeurtenissen, omstandigheden of eigenschappen verstaan waardoor meiden een grotere kans kunnen hebben op problemen in hun ontwikkeling.

Het geslacht van de meiden (vrouw-zijn) vormt als sociale categorie het uitgangspunt van het meidenwerk. Juist op momenten dat kwetsbaarheid van meiden voortkomt uit anders-zijn in vergelijking met jongens, is het zinvol om het vrouw-zijn als sociale categorie als uitgangspunt te nemen. Het proces van volwassen worden verloopt voor meiden en jongens verschillend. Onder invloed van vrouwelijke geslachtshormonen komen meiden eerder in de puberteit dan jongens (Achermann; Lee & Kerrigan, aangehaald in Peper & Crone, 2015) en rijpen de hersenen van meiden eerder. In de ontwikkeling van het zelf, spelen ouders, intieme vriendschappen en het eigen lichaamsbeeld een grotere rol dan bij jongens. Tot slot kunnen meiden te maken krijgen met verschillende en soms tegenstrijdige rolverwachtingen. Dit geldt met name voor meiden met een laag opleidingsniveau of een migratieachtergrond (Isaacs, 2013).